

Студенти, учасники вікторини, зі своїх телефонів зайшли на сайт Kahoot!, зареєструвалися в ігровій кімнаті під своїми іменами-ніками. Модератор зі свого комп'ютера виводила на екран питання та варіанти відповідей на них, учасники обирали відповіді на телефонах, які «перетворилися» на пульти. Після кожного питання на екрані було відображено правильну відповідь і турнірне табло. Під час визначення переможців враховано не тільки правильну відповідь, але й швидкість реакції гравця.

Обираючи гейміфікацію як інноваційну форму просвітницької діяльності, працівники бібліотеки зважали на те, що гра формує певні почуття та потреби, а саме: прагнення перемоги, відкриття нового, спільне дозвілля студентської групи, очікування сюрпризів.

Підсумовуючи, зазначимо, що соціокультурна діяльність є невід'ємною частиною роботи наукової бібліотеки КНУКіМ. Основні її напрями та завдання полягають у презентації досягнень науково-педагогічного складу університету, популяризації мистецької та культурної спадщини України, вихованні патріотизму, формуванні позитивного іміджу закладу вищої освіти загалом і його бібліотеки зокрема.

Упровадження інноваційних форм просвітницької діяльності, зокрема гейміфікації, які тісно пов'язані з ігровим, віртуальним простором, розширює межі традиційного простору в бібліотеці, формує нові принципи взаємовідносин бібліотеки та читачів.

Залучення читачів, стимулювання до виконання потрібних дій або процедур через механіку гри, формування позитивного досвіду взаємодії належить до основних напрямів використання ігрофікації у бібліотеці в майбутньому.

Список використаних джерел

1. «Бедлам»: це коли в конвульсіях лірика. URL: <http://lib.knukim.edu.ua/bedlam-ce-koli-v-konvulsiyakh-lirika/> (дата звернення 26.02.2019).
2. Гостя наукової бібліотеки – Дара Корній. URL: <http://lib.knukim.edu.ua/gostya-naukovoi-biblioteki-dara-korni/> (дата звернення 26.02.2019).
3. Морфологія жажіття. URL: <http://lib.knukim.edu.ua/morfologiya-zhakhittya/> (дата звернення 27.02.2019).
4. Скаченко О. О. Інформаційна діяльність бібліотек: курс на мультимедійність : (з досвіду наукової бібліотеки КНУКіМ). *Інформація, комунікація та управління знаннями в глобалізованому світі* : до 50-річчя заснування Київ. нац. ун-ту культури і мистецтв і поч. підгот. в ньому фахівців бібл.-інформ. галузі : матеріали Міжнар. наук. конф., Київ, 15 трав. 2018 р. Київ, 2018. С. 179–182.
5. Тарас Шевченко. Мистецтво бачити і чути. URL: <http://lib.knukim.edu.ua/taras-shevchenko-mistectvo-bachiti-i-chuti/> (дата звернення 15.03.2019).
6. Що таке гейміфікація. URL: <http://delo.ua/lifestyle/chto-takoe-gejmifikacija-i-kak-ona-pomogaet-rasshevelit-sotrudni-202074> (дата звернення 26.02.2019).

УДК 027.54:025.5

*Оксана Євгенівна Матвійчук,
кандидат педагогічних наук, доцент, молодший
науковий співробітник відділу науково-методичного
забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек
ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського*

До 20-річчя
Державної науково-педагогічної
бібліотеки України ім. В.О. Сухомлинського

СУЧАСНЕ ІНФОРМАЦІЙНО-КОМУНІКАЦІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ДЕРЖАВНОЇ НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНОЇ БІБЛІОТЕКИ УКРАЇНИ ІМ. В. О. СУХОМЛИНСЬКОГО

Педагогічна спадщина викликає неабиякий інтерес не лише в сучасних дослідників, науковців, але й у вчителів-практиків. Говорячи про значення історії педагогіки для професійного становлення вчителя, необхідно відзначити, що вона ознайомлює з основними шляхами і зако-

номірностями історичного розвитку шкільництва; із сучасними педагогічними теоріями через історію їх становлення; озброює методами конкретно-історичного аналізу педагогічних явищ; формує критичне ставлення до педагогічної спадщини минулого; розширює загально-педагогічний кругозір педагога. Реалізація всіх цих завдань стає можливою в різних соціокультурних інституціях, зокрема і в бібліотеці, яка завжди була місцем просвітництва та навчання, передусім завдяки створенню сучасного інформаційно-комунікаційного середовища. За останні роки викреслилася тісна співпраця Інституту післядипломної педагогічної освіти Київського університету імені Бориса Грінченка та Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського). Така спільна діяльність є взаємовигідною й спрямована на встановлення партнерських відносин, формування єдиного інформаційно-освітнього простору, створення максимально вигідних умов для розвитку консолідованих процесів у науковій, освітній та бібліотечній справі, надання доступу до галузевого інформаційного ресурсу. Варто зазначити, що Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В. О. Сухомлинського (ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського) відзначатиме цього року 20-річний ювілей, її було засновано 30 жовтня 1999 року. За весь цей період бібліотека реалізує свою візію національного галузевого центру наукових досліджень, генерує та поширює нові знання, історичні надбання у сфері науки про освіту, педагогіки та психології, бібліотечної справи; є координаційним, науково-методичним центром мережі освітянських бібліотек Міністерства освіти і науки України та Національної академії педагогічних наук України [4]. Бібліотека є конкурентоспроможним осередком культурних комунікацій, інтелектуального й соціального розвитку та безперервної освіти; поєднуючи можливості традиційної бібліотеки та сучасні інформаційні технології, формує особливий простір для оприлюднення ідей, спілкування, творчості, від чого лише зростає її актуальність, соціальний ефект і практична значущість. На базі бібліотеки проводять екскурсії, де вчителі дізнаються історію та сьогодення книгозбірні, про її каталоги й картотеки, нові надходження, інформаційно-бібліографічні ресурси, послуги, зокрема електронну доставку документів, віртуальну бібліографічну довідку; мають можливість замовляти електронні копії друкованих документів із фондів бібліотеки, зокрема статей із журналів та збірників; дізнаються про послуги міжбібліотечного абонементу. Освітяни Києва мають можливість ознайомитися з «Календарем знаменних і пам'ятних дат в галузі освіти і педагогічної науки», бібліографічною продукцією, освітніми інтернет-ресурсами, базами даних («Видатні педагоги України та світу», «Педагогіноватори»). У читальних залах бібліотеки проходять заняття з підвищення кваліфікації бібліотекарів та педагогів м. Києва на такі теми: «Медіаграмотність: сучасні виміри»; «Українська педагогічна спадщина в освіті сьогодення»; «Академічна доброчесність вчителя та школяра». Під час цих занять вчителі та працівники бібліотеки мають змогу ознайомитися з тематичними книжковими виставками, новинками педагогічної та психологічної літератури, періодики; нерідко вчителі стають слухачами й учасниками круглих столів, науково-практичних семінарів, науково-педагогічних лекторіїв, бібліотекознавчих лекторіїв, метою проведення яких є розкриття фондів ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, популяризація галузевого інформаційного ресурсу і творчої спадщини видатних педагогів України та світу, підвищення інформаційної культури користувачів, здійснення науково-інформаційного забезпечення фахових потреб учених та практиків освітянської галузі України. Корисною інформацією для освітян м. Києва є ознайомлення із пунктом європейської інформації, що створений у бібліотеці з метою інформування населення про ЄС, освітян і учнів – про можливості здійснення дослідницької роботи з питань європейської інтеграції; з постійною книжковою виставкою «Освіта в Європі», виданнями мовами народів Європи: навчальною та науковою літературою; енциклопедичними й довідковими виданнями; науково-популярними та художніми творами класичної літератури («Бібліотека тисячоліття»). Фахівці бібліотеки проводять презентації іноземних видань з фонду; надають вебліографію сайтів європейської інформації та інформації про євроінтеграцію України: список основних установ ЄС та їхні веб адреси; вітчизняні ресурси установ, інститутів (рад, товариств, громадських організацій), які здійснюють активну євроінтеграційну роботу на національному та регіональному рівні.

Корисною для бібліотекарів закладів загальної середньої освіти є можливість взяти участь або ознайомитися з матеріалами постійного науково-методологічного семінару «Наукова бібліотека та якість сучасної освіти»; бібліотекознавчих лекторіїв на теми: «Інформаційна грамотність», «Патріотичне виховання», «Бібліотека нової української школи». Напрацювання кабінету бібліотекознавства, що функціонує в складі відділу науково-методичного

забезпечення діяльності мережі освітянських бібліотек і здійснює диференційоване бібліотечно-інформаційне обслуговування та оперативне інформаційне забезпечення бібліотечних працівників, є актуальними з огляду детального висвітлення нормативно-правової бази, яка регламентує роботу шкільних бібліотек, бібліотек професійно-технічної освіти та позашкільних навчальних закладів. У відділі можна отримати інформацію про освітянські бібліотеки в дзеркалі статистики, ознайомитися з методичними рекомендаціями на допомогу професійній самоосвіті, а також отримати довідники діяльності освітянських бібліотек, різноманітні консультації, зокрема з питань упровадження Універсальної десятикової класифікації.

Найбільшу зацікавленість в освітянській спільноті викликає відвідування читального залу Фонду В. О. Сухомлинського – спеціалізованого залу бібліотеки, який функціонує як наукова лабораторія з вивчення життя, діяльності та педагогічної спадщини видатного українського педагога Василя Олександровича Сухомлинського, що нараховує більше 5 тисяч примірників.

Це праці В. О. Сухомлинського українською та 50 мовами світу; видання, присвячені педагогу, та матеріали щодо використання педагогічної спадщини вченого: наукові (монографії, збірники наукових праць, матеріали науково-практичних конференцій, дисертації, автореферати дисертацій), інформаційні (показчики, програми, буклети), навчальні (підручники, навчальні та методичні посібники), довідкові (енциклопедії, путівники); публікації (статті В. О. Сухомлинського та про нього) із періодичних видань, їх електронні та паперові копії; електронні версії 5-томного видання вибраних творів В. О. Сухомлинського, його статей та документальних фільмів про педагога. Серед «найстаріших» видань іноземними мовами, що зберігаються у Фонді В. О. Сухомлинського, є такі книги, як «Виховання колективізму у школярів» (видання 1960 р. сербською мовою), «Виховання комуністичного ставлення до праці» (видання 1960 р. румунською та 1961, 1963 рр. німецькою мовою), «Дума про людину» (видання 1964 р. узбецькою мовою), «Педагогічний колектив середньої школи» (видання 1968 р. японською мовою). У читальному залі розміщено значну кількість видань про В. О. Сухомлинського з автографами авторів, дарчими написами, що свідчать про щирість, пошану до Вчителя та його родини [2]. Значний інтерес виявляють учителі та бібліотекарі й до кімнати-музею рідкісної книги ДНПБ України ім. В. О. Сухомлинського, яку було відкрито у 2016 році як творчу лабораторію, де здійснюється науково-дослідна, культурно-освітня та виставково-експозиційна діяльність. Відкрита кімната-музей поєднує частково і музейну, і бібліотечну, і бібліографічну роботу; розширює дослідницьке, інформаційне та візуальне поле діяльності бібліотеки. Постійне поповнення експозиції, створює певні умови для організації та функціонування експозиційно-виставкових комплексів, завдяки чому в бібліотеці виокремлено певний напрям музейної роботи. Використовуючи в роботі елементи музейної діяльності, бібліотека трансформується та формує новий, більш привабливий для користувачів творчий стиль і бібліотечний імідж, чим і підвищує свій соціальний статус та сприяє поступальному розвитку вітчизняної освіти й культури. Зокрема, в експозиції представлено документи таких колекцій: «Педагогіка», «Психологія», «Шкільні підручники і навчальні посібники», «Видання XVII – поч. XX ст. іноземними мовами», «Періодичні видання 1807–1917 рр.», «Мініатюрна книга» [1; 3]. Під час підготовки тематичних виставок у кімнаті-музеї рідкісної книги досліджують значний масив документів, що відображають питання вітчизняної та зарубіжної освіти і науки. В експозиціях представлено найдавніші видання: «Філософія Сенеки» (1615) і «Новий Заповіт» (1714) латинською мовою, «Краткая священная история для малолетних детей на шести языках» (1829); прижиттєві видання творів письменників – П. Куліша, О. Кониського, наукових праць видатних педагогів – М. Пирогова, К. Ушинського, С. Русової, Т. Лубенця, психологів – В. Бехтерева, І. Сікорського, В. Вагнера, Г. Челпанова, істориків – Д. Бантиш-Каменського, В. Винниченка, І. Огієнка, В. Щербини та ін.

Педагогічна спадщина, яку представлено у ДНПБ України імені В. О. Сухомлинського, зберігає дієвість і в умовах розбудови сучасної національної школи, а творче використання допомагає вчителям виховувати та навчати молодь. Співпраця педагогів, бібліотекарів закладів загальної середньої освіти м. Києва з бібліотекою продовжується й після проходження курсів підвищення кваліфікації. До бібліотеки приходять учні, батьки, які вказують на важливість діяльності книгозбірні у своїх відгуках і побажаннях: «У бібліотеці особлива енергетика, затишок, тематичні книжкові виставки розширюють кругозір, захоплюють, ніби запрошують взяти книгу та прочитати; найбільше справили враження читальний зал В. Сухомлинського та кімната музей рідкісної книги; багато чого з побаченого плануємо використовувати у педагогічній діяльності...» тощо.

Активно використовують у своїй професійній діяльності освітяни м. Києва матеріали, розміщені на сайті бібліотеки. На базі бібліотеки проводять педагогічні ради, серпневі конференції та зустрічі; фахівців бібліотеки запрошують до навчальних закладів столиці.

Отже, сучасне інформаційно-комунікаційне середовище Державної науково-педагогічної бібліотеки України ім. В. О. Сухомлинського сприяє популяризації та розкриттю галузевого бібліотечно-інформаційного ресурсу. Відвідуючи бібліотеку, освітяни м. Києва переконуються, що кожен з них має бути насамперед високоосвіченою, компетентною особистістю, яка знає більше, бачить далі, розгортає світоглядні горизонти учня й може навчити його чомусь такому, що не зможе зробити інший. Допомагають їм у цьому педагогічні настанови наших великих співвітчизників, безцінне надбання світової педагогіки і культури, які інформативно представлені в Державній науково-педагогічній бібліотеці України ім. В. О. Сухомлинського.

Список використаних джерел

1. Бондарчук О. Кімната-музей рідкісної книги у педагогічній бібліотеці. *Бібліотечний форум*. 2016. № 1. С. 36–39.
2. Державна науково-педагогічна бібліотека України імені В.О. Сухомлинського. URL: <http://dnrb.gov.ua/ua/> (дата звернення: 15.03.2019).
3. Матвійчук О. Є. Бібліотека-музей як інформаційний, культурний та освітній ресурс сучасного суспільства. *Наукова спадщина академіка Івана Зязюна у вимірах сучасності й майбутнього* : зб. матеріалів I Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 30–31 берез. 2017 р.) / ред. колегія: В. П. Андрущенко, В. Г. Кремень, Н. Г. Ничкало ; укл. Н. В. Гузій. Київ, 2017. С. 74–78.
4. Стратегія розвитку Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського на 2017–2026 роки / Держ. наук.-пед. б-ка України ім. В. О. Сухомлинського ; [авт. Березівська Л. Д., Зозуля С. М., Страйгородська Л. І.]; за заг. ред. Л. Д. Березівської. Київ, 2017. 29 с.

УДК 021(477)

*Валентина Миколаївна Медведєва,
кандидат педагогічних наук, професор кафедри
інформаційних технологій Київського національного
університету культури і мистецтв,
заслужений працівник культури України*

СУЧАСНА УКРАЇНЬСЬКА БІБЛІОТЕКА: СТРАЖДЕННА СУБСТАНЦІЯ ЧИ МОДЕРНА ІНСТИТУЦІЯ

Бібліотека України та читач сьогодні знаходяться в аурі свободи, свободи діяння, свободи кардинальних цінностей людини.

Модерна українська бібліотека разом з читачами вибудовує свої нові горизонти; вона у філософських пошуках свого інформаційного простору: вона театральна, вона музична, вона віртуальна, вона технологічна, вона візуальна, вона знаннєва, вона цифрова...

Це все форми її творчості без політичних й іделогічних складових, які починають заповнювати в суспільному житті реальні, а не віртуальні пустоти. Процес розвитку бібліотеки – це складний шлях змін, саме який і впливає на процес її культуротворення. Адже в своїх модерних інноваціях усе ж бібліотека опирається на *традиційні*. Це дає право стверджувати про її природу як стабілізатора культури, як інституцію сакральну, яка несе в собі (і про це треба пам'ятати) цінності, що притаманні всім епохам.

Сьогодні ми починаємо розуміти, що бібліотека (її ресурси як знаннєвий суспільний капітал) є «зброєю мистецтва» не лише в культурній перспективі, а й має давню традицію, яка у ХХІ столітті вже не підпорядковується машині влади, цензурі, диктатурі, жорсткому волюнтаризму законів.

Нові перспективи входження сучасних бібліотек України до світового культурного простору нерідко осмислюють без усвідомлення історичного досвіду їх розвитку.

Так, бібліотека ХХ століття, а про це свідчать наукові дослідження (філософські, історичні, історико-книгознавчі, бібліотекознавчі, бібліографознавчі, соціальних комунікацій), досвід її ро-